

Dynamika w magnetycznych złączach tunelowych

Witold Skowroński

Katedra Elektroniki

Wydział Informatyki Elektroniki i Telekomunikacji

Motywacja

- Badania magnetycznych złącz tunelowych pod kontem zastosowań
  - Magnetyczne komórki pamięci
  - Sensory pola magnetycznego
  - Komponenty elektroniki mikrofalowej
    - Generatory
    - Detektory mikrofalowe
- Nowe efekty fizyczne do zastosowań w Elektronice Spinowej

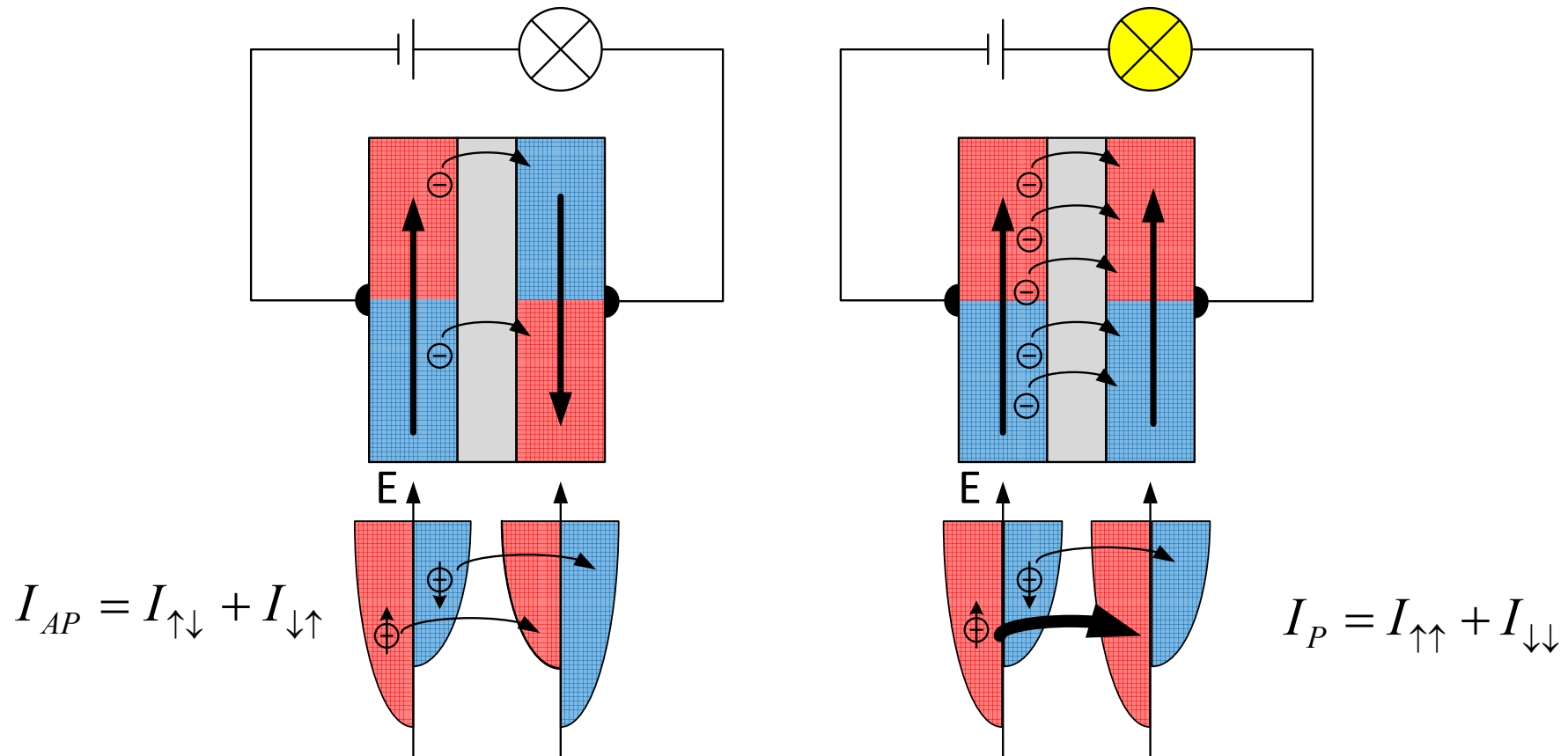
Plan

- Magnetyczne złącze tunelowe
  - Tunelowa magnetorezystancja
  - Efekt transferu spinowego momentu siły (spin-transfer-torque - STT)
- Technologia wytwarzania magnetycznych złącz tunelowych
- Wyniki badań
  - Precesja magnetyzacji cienkich warstw
  - Generator/detektor sygnałów mikrofalowych
  - Wpływ pola elektrycznego
- Podsumowanie

Plan

- Magnetyczne złącze tunelowe
  - Tunelowa magnetorezystancja
  - Efekt spinowego momentu siły (spin-transfer-torque - STT)
- Technologia wytwarzania magnetycznych złącz tunelowych
- Wyniki badań
  - Precesja magnetyzacji cienkich warstw
  - Generator/detektor sygnałów mikrofalowych
  - Wpływ pola elektrycznego
- Podsumowanie

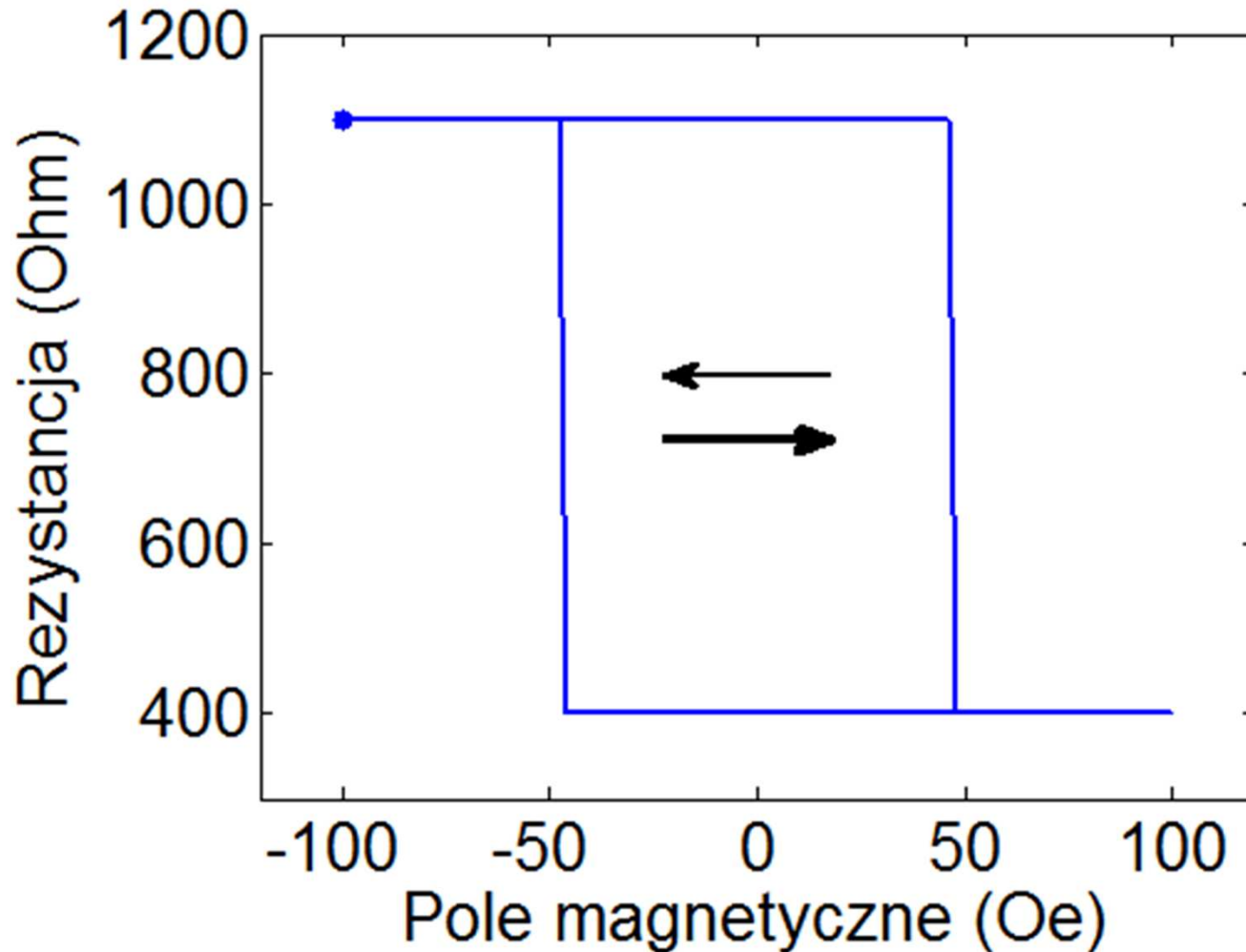
Magnetyczne złącze tunelowe

$$TMR = \frac{R_{AP} - R_P}{R_P} = \frac{I_P - I_{AP}}{I_{AP}} = \frac{2p_1p_2}{1 - p_1p_2}$$

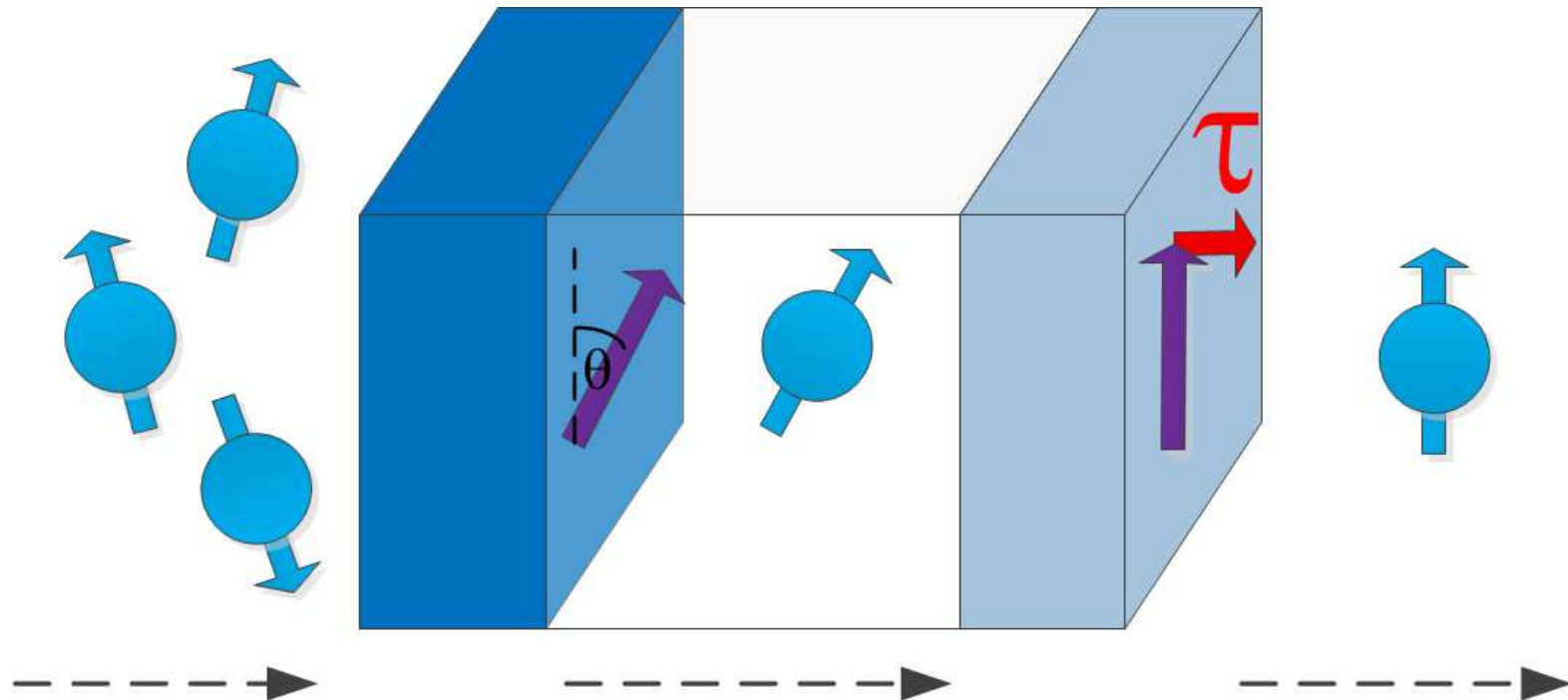
Przełączanie złącza polem

H: -100.00 Oe

TMR = 175%

Transfer spinowego momentu siły

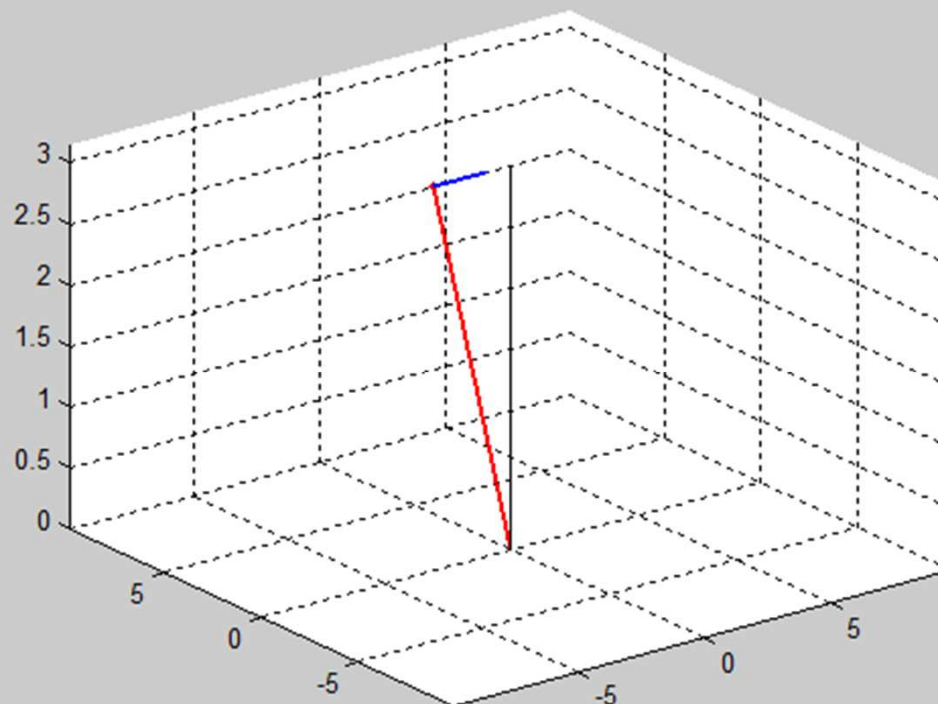

Slonczewski *JMMM* **158**, L1 (1996)

Berger *PRB* **54**, 9353 (1996)

Dynamika złącza tunelowego

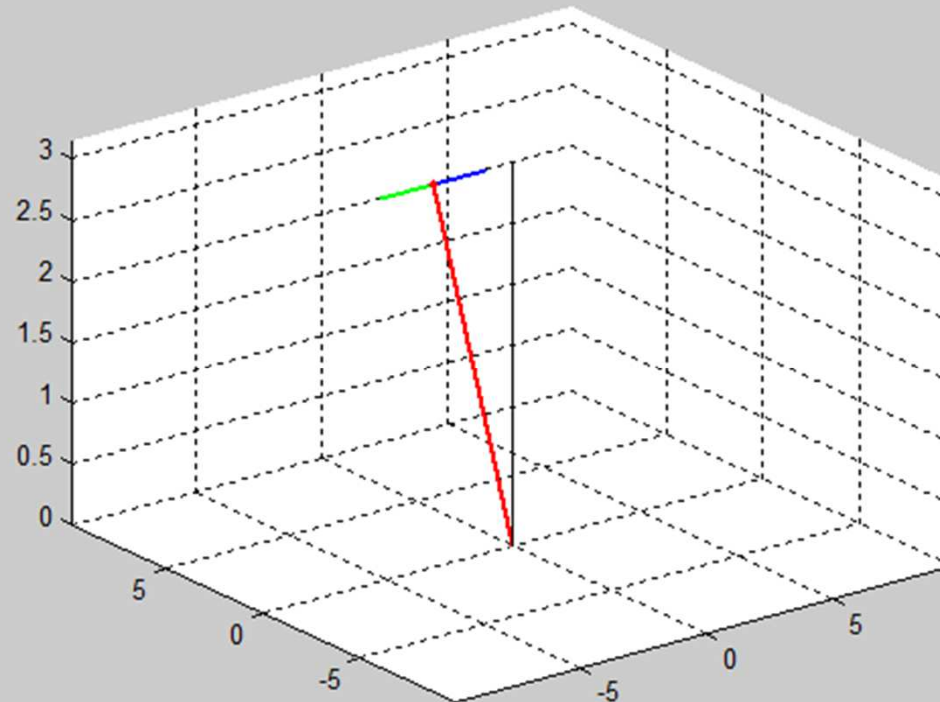
$$\frac{dm}{dt} = \overset{\text{precesja}}{-\gamma m \times H_{\text{eff}}} + \overset{\text{tłumienie}}{\alpha m \times \frac{dm}{dt}}$$

Dynamika złącza tunelowego

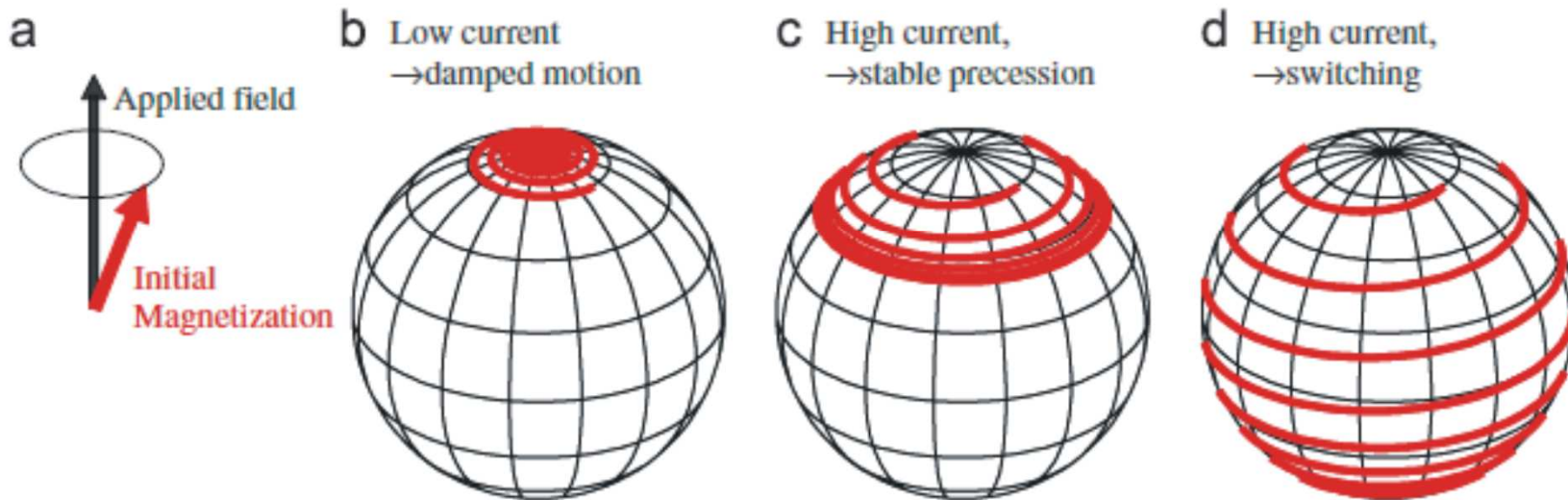
$$\frac{dm}{dt} = \underbrace{-\gamma m \times H_{eff}}_{\text{precesja}} + \underbrace{\alpha m \times \frac{dm}{dt}}_{\text{tłumienie}} - \underbrace{\gamma \frac{\tau_{\parallel}}{M_S Vol} m \times (m \times M)}_{\text{STT}} - \gamma \frac{\tau_{\perp}}{M_S Vol} m \times M$$

Konsekwencje efektu STT

- Generacja/detekcja mikrofal
- Przełączenie magnetyzacji spinowo spolaryzowanym prądem

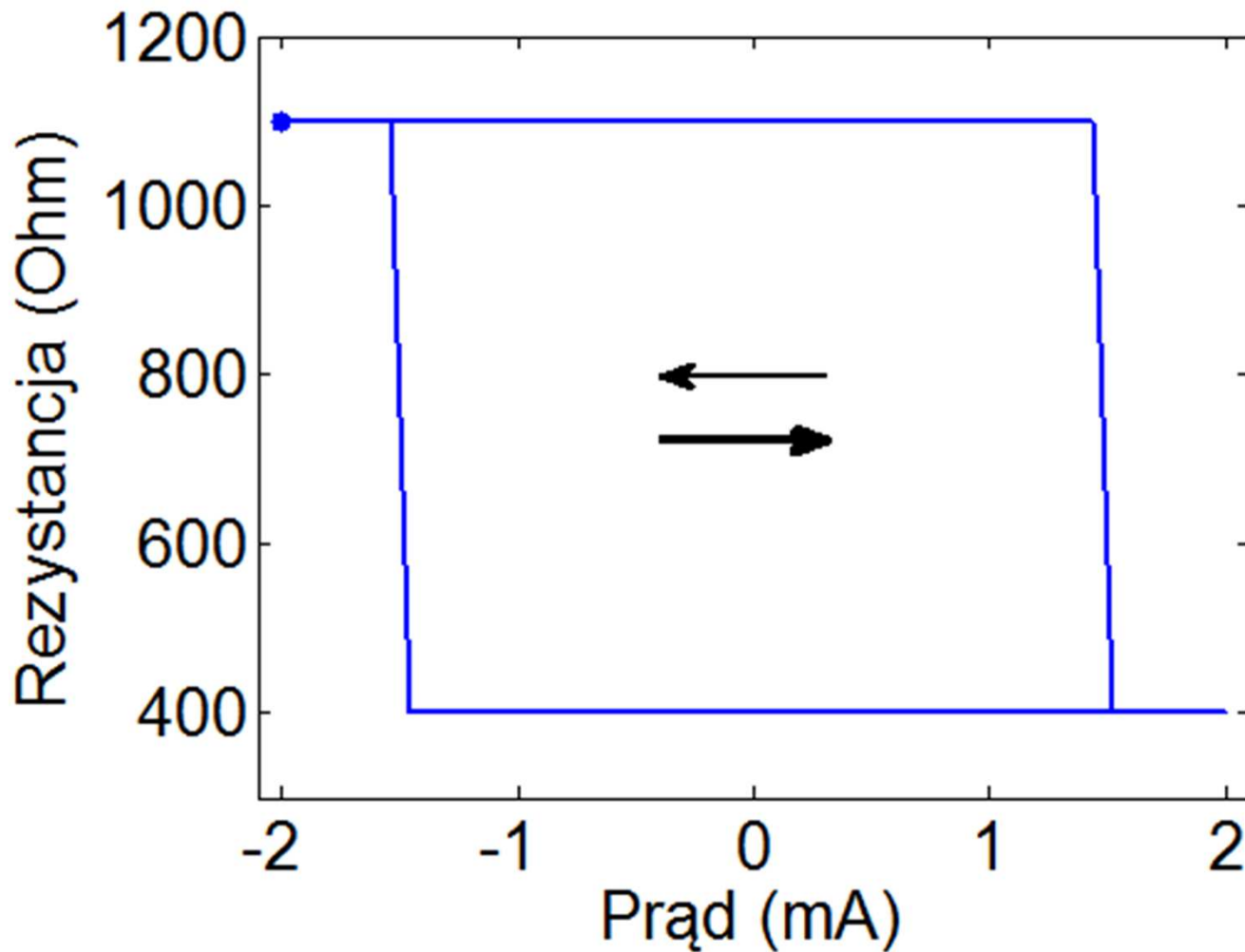
Moment in an applied field along z with no anisotropy

Ralph, Stiles *JMMM* 320, 1190 (2008)

Przełączanie złącza prądem

I: -2.00 mA

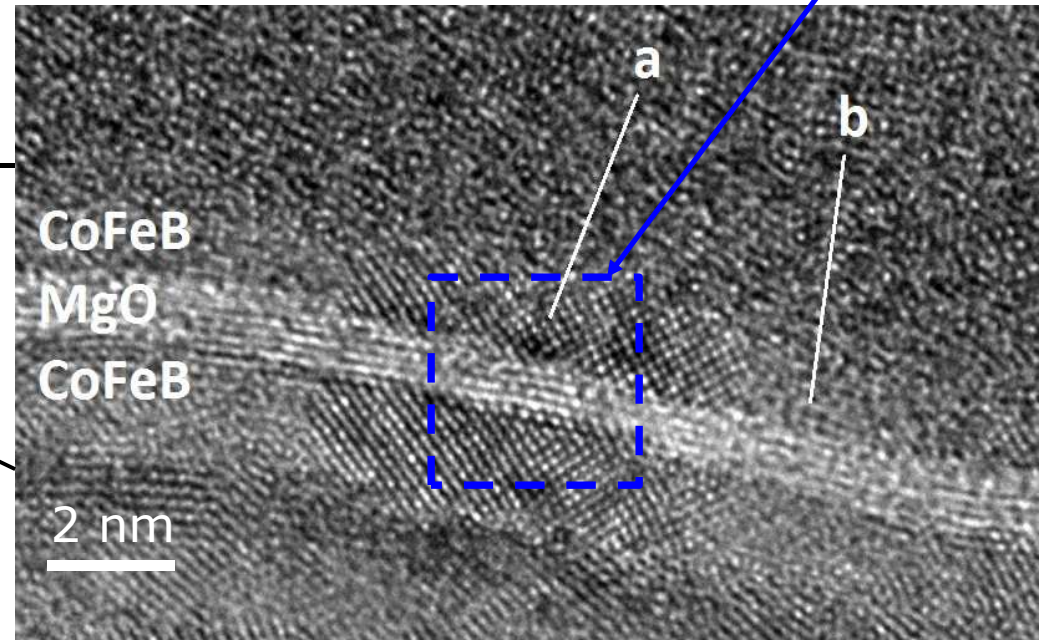
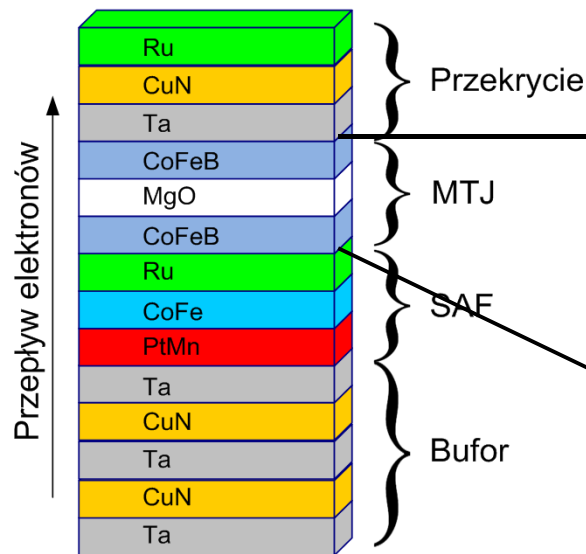
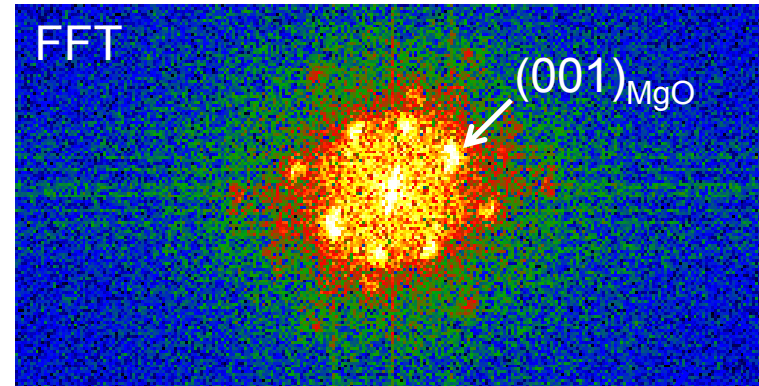
TMR = 175%

Plan

- Magnetyczne złącze tunelowe
  - Tunelowa magnetorezystancja
  - Efekt spinowego momentu siły (spin-transfer-torque - STT)
- Technologia wytwarzania magnetycznych złącz tunelowych
- Wyniki badań
  - Precesja magnetyzacji cienkich warstw
  - Generator/detektor sygnałów mikrofalowych
  - Wpływ pola elektrycznego
- Podsumowanie

Struktura warstwowa

- Warstwa swobodna oraz warstwa referencyjna ze stopu CoFeB (J. Wrona Singulus)
- Multiwarstwy Fe/MgO/Fe (prof. Korecki)

TEM – L. Yao, S. van Dijken

Nano-litografia

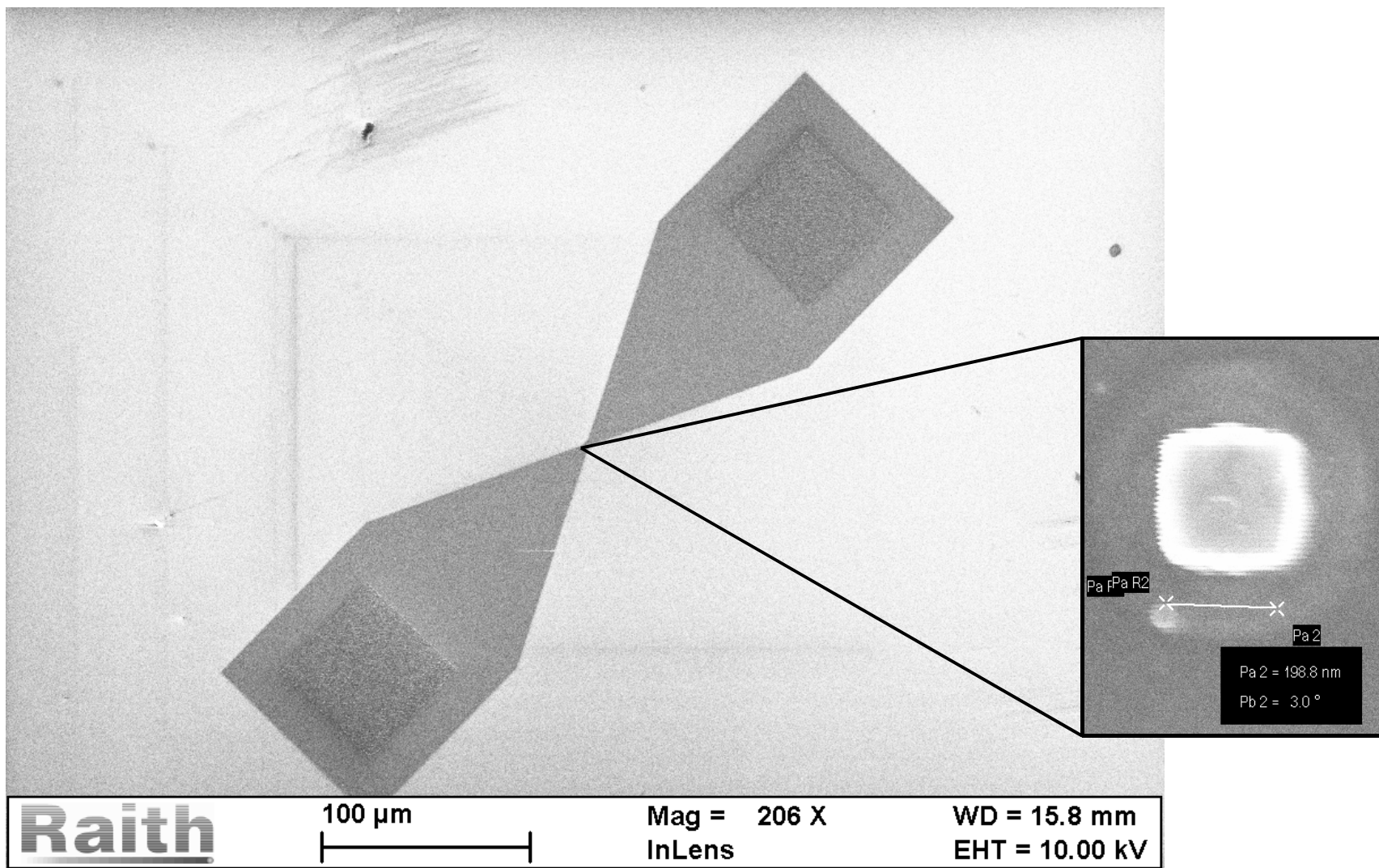
- Rozmiary rzędu nm potrzebne ze względu na:
  - Niski opór cienkiej bariery MgO
  - Jednorodne zachowanie namagnesowania
- Nanostrukturyzacja złącz o rozmiarach rzędu nm:
  - Litografia elektronowa
  - Trawienie jonowe
  - Nanoszenie dodatkowych warstw metal/izolator
- Cały proces dostępny w ACMIN

Litografia elektronowa

- System Raith eLINE plus
- Rozmiary elementów do 50 nm

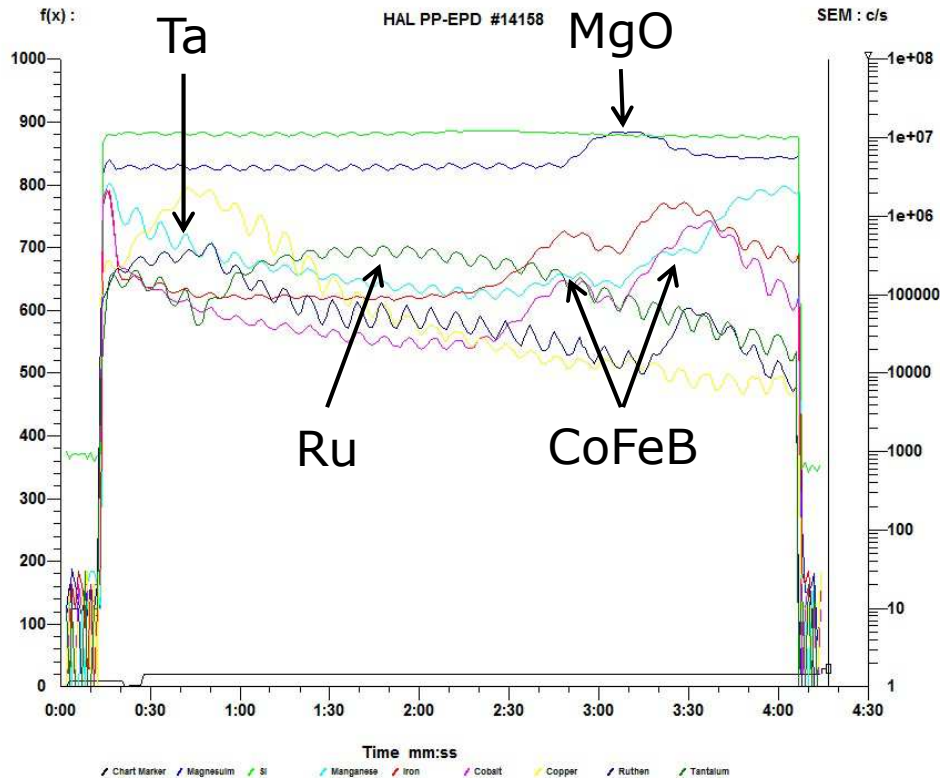
Nano-złącza tunelowe

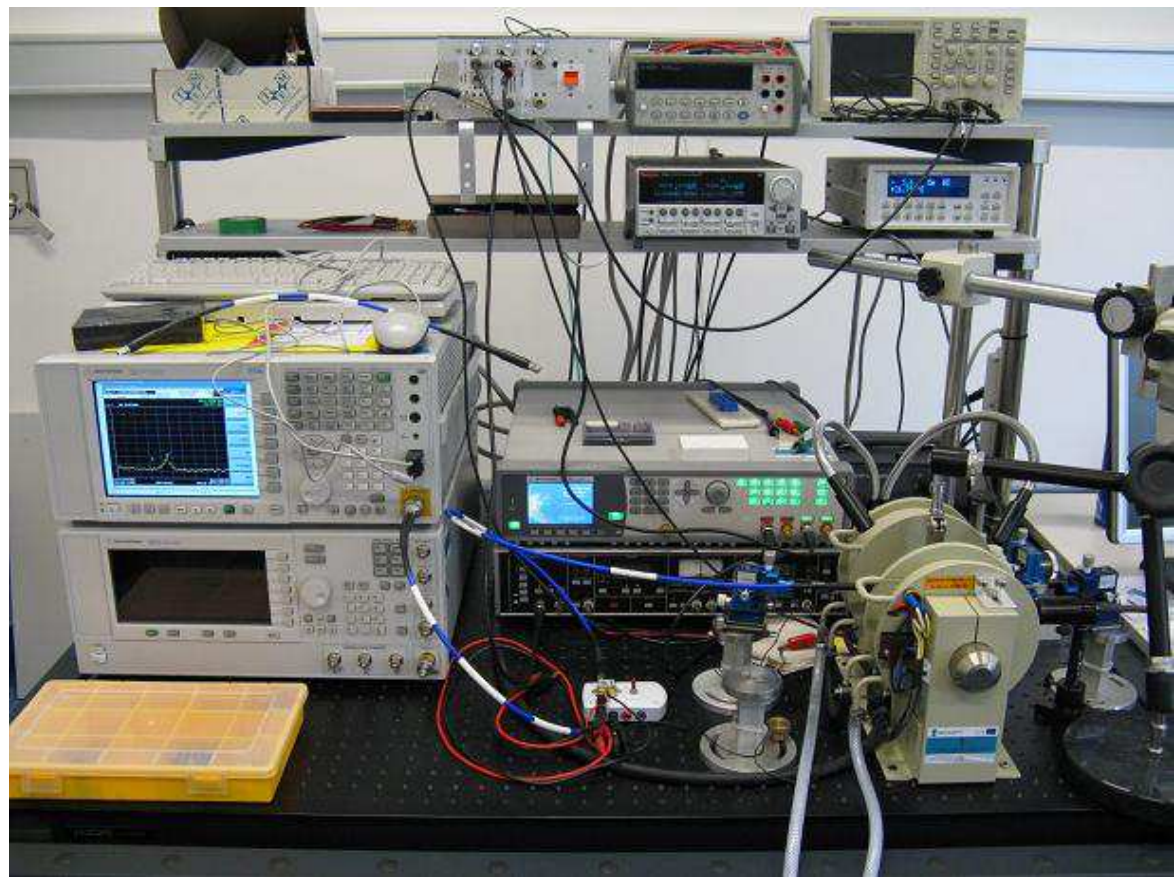
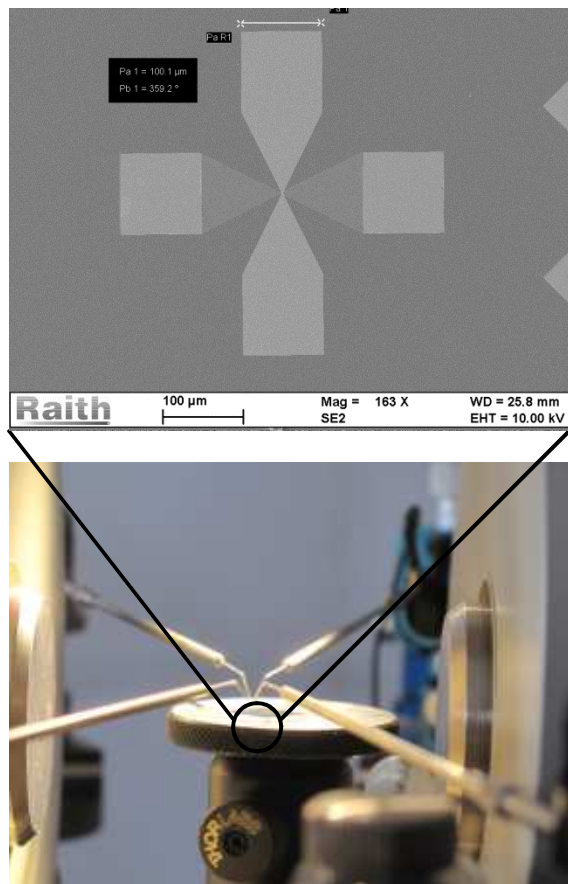
Trawienie jonowe

- Trawienie jonami Ar^+
- Detektor masowy Hiden Analytix

Stanowisko pomiarowe

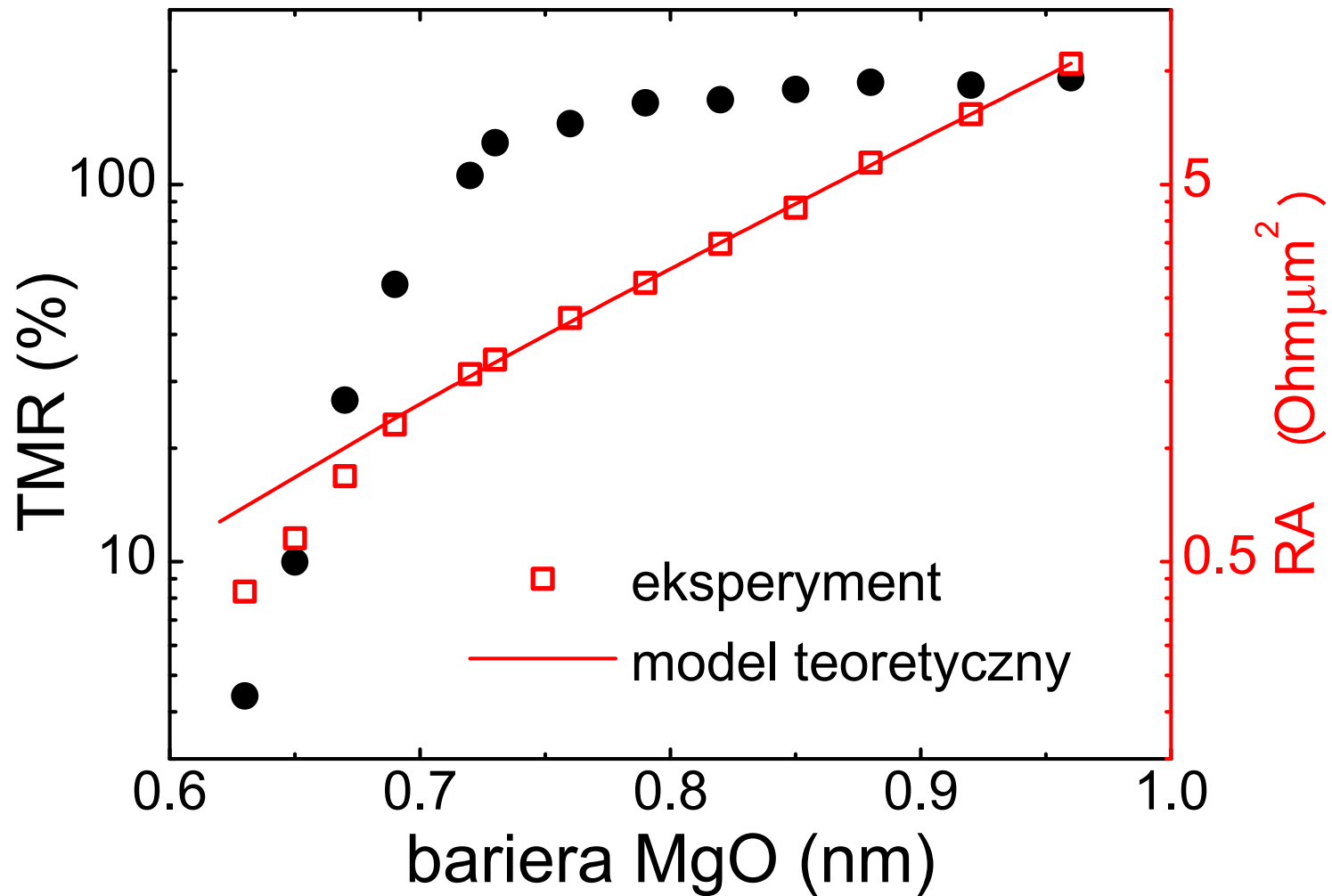
- Zautomatyzowane stanowisko (LabVIEW) do pomiarów magneto-transportowych

Plan

- Magnetyczne złącze tunelowe
  - Tunelowa magnetorezystancja
  - Efekt spinowego momentu siły (spin-transfer-torque - STT)
- Technologia wytwarzania magnetycznych złącz tunelowych
- Wyniki badań
  - Precesja magnetyzacji cienkich warstw
  - Generator/detektor sygnałów mikrofalowych
  - Wpływ pola elektrycznego
- Podsumowanie

Zmienna grubość bariery

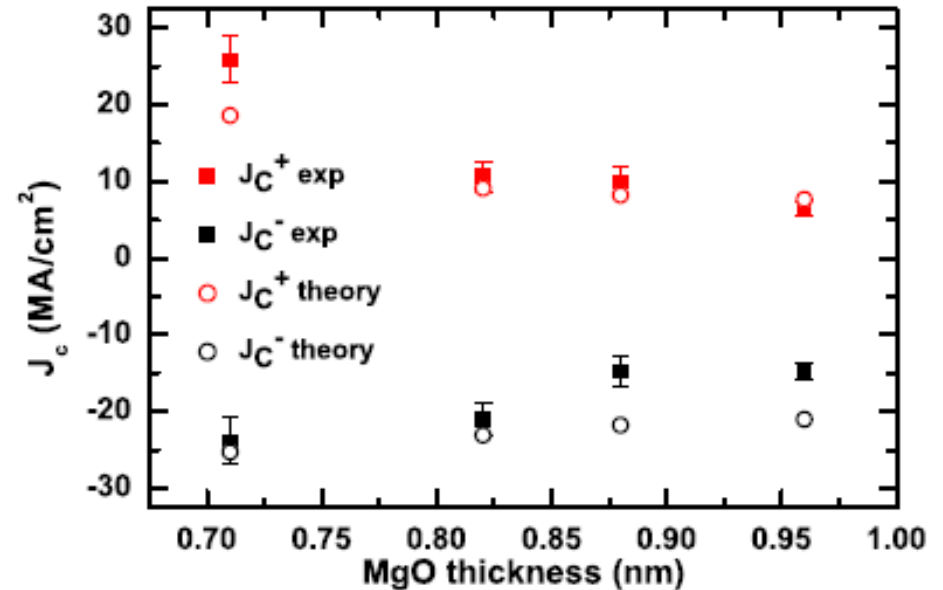
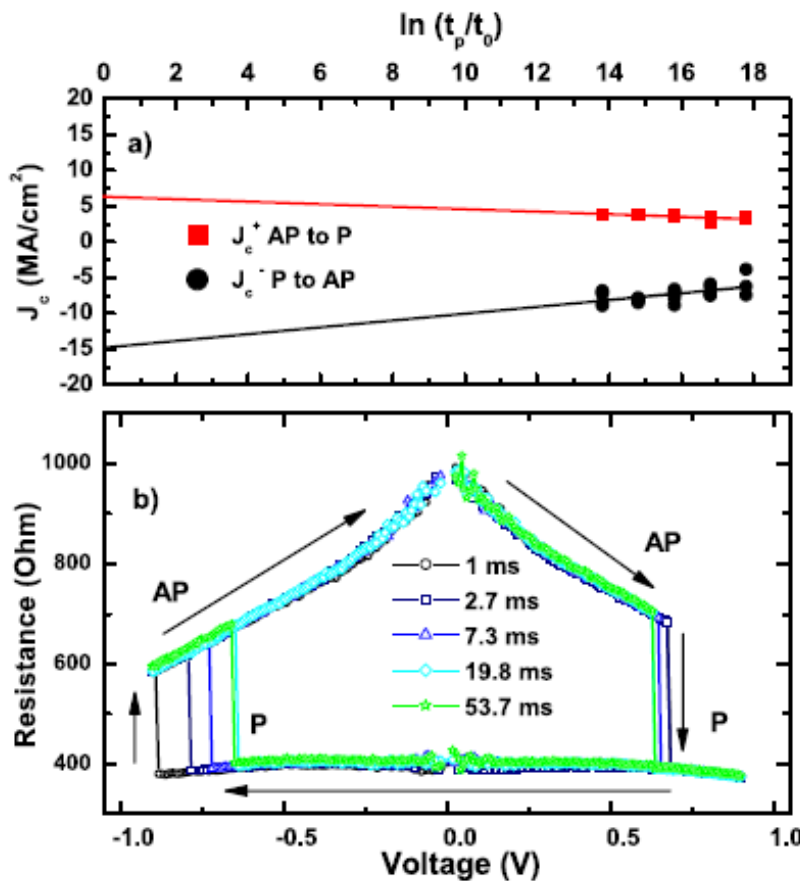

Przełączanie złącza

- Jak wpływa grubość bariery tunelowej na prąd krytyczny?

$$J_{c0} = \frac{2e\alpha\mu_0 M_S t_{FL} H_{eff}}{\hbar\eta}$$

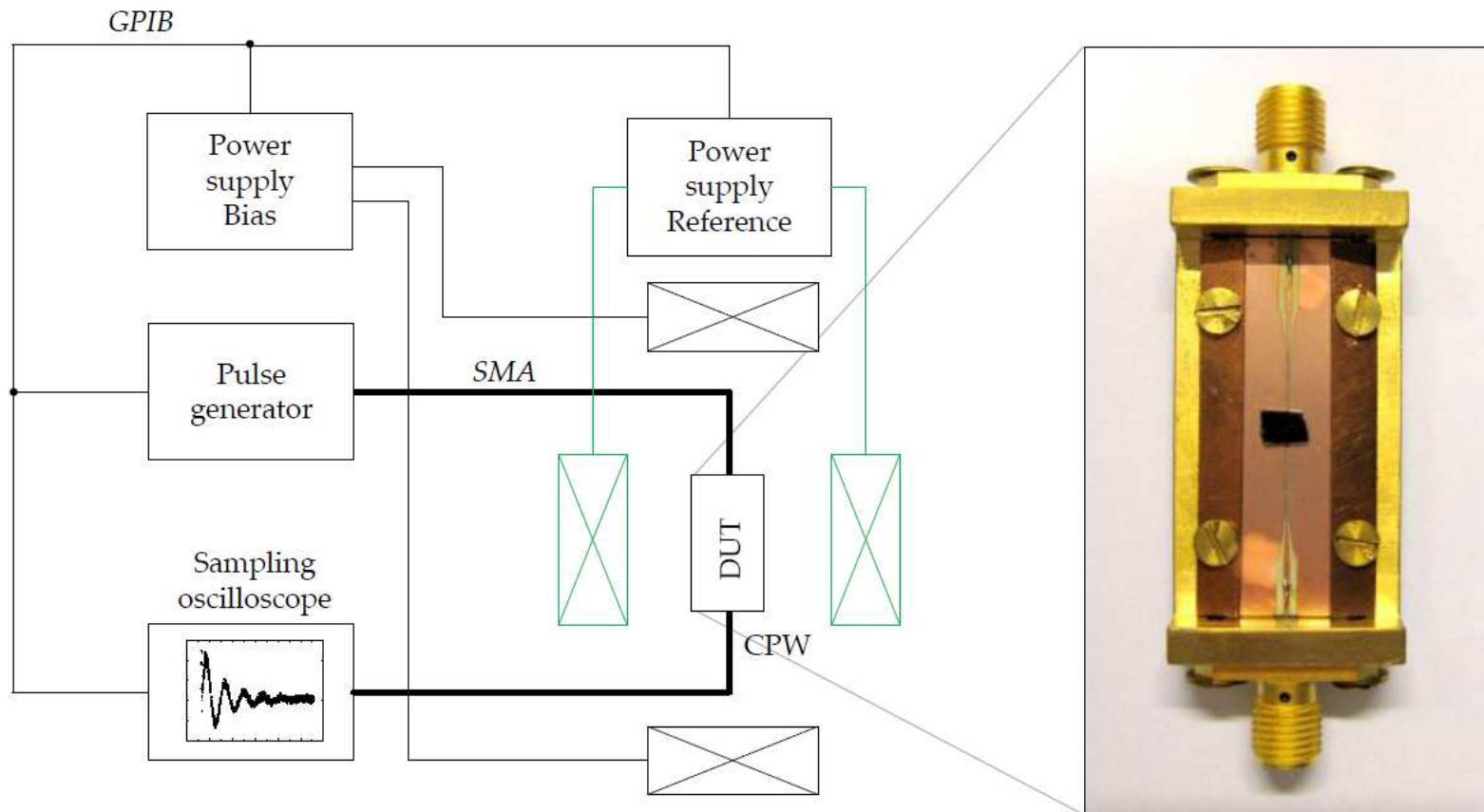
$$\eta = \frac{p}{2(1 - p^2 \cos \theta)} \quad p = \sqrt{\frac{TMR}{2 + TMR}}$$

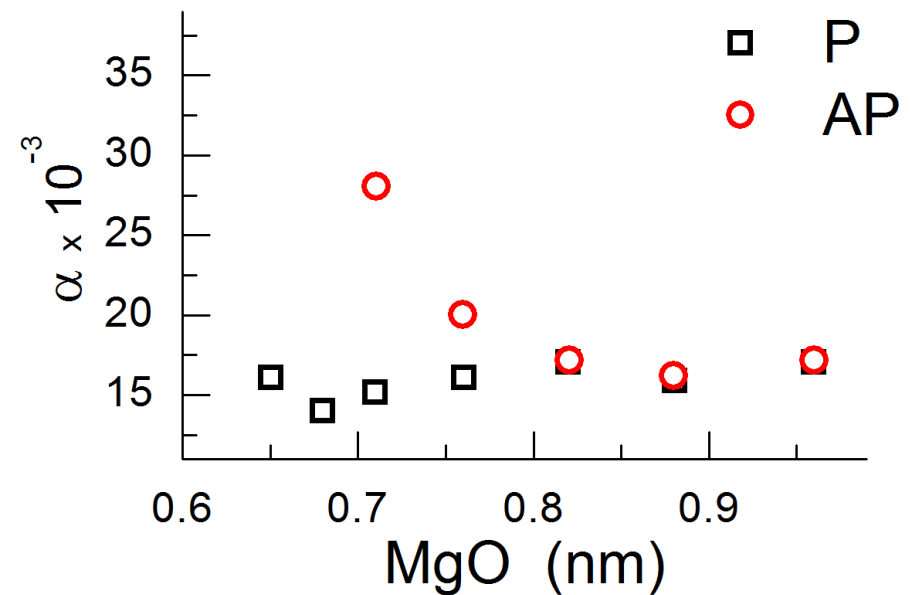
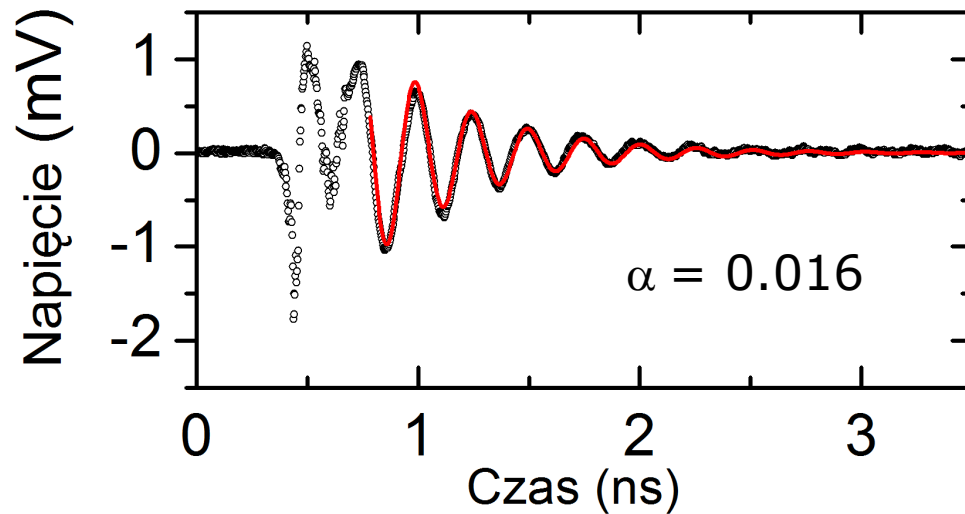
Skowroński et al. JAP **107**, 093917 (2010)

Pomiar dynamiki tłumienia

- Mikrofalowy układ precesji spinowej

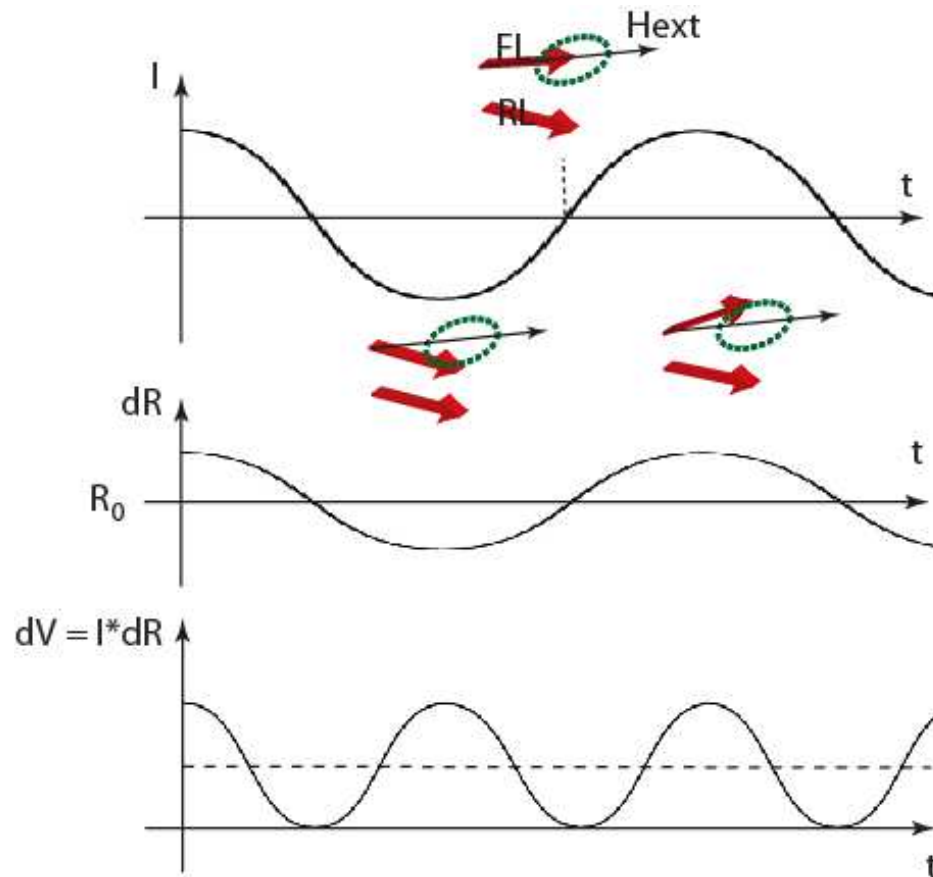

Pomiar tłumienia

S. Serrano-Guisan, W. Skowroński
et al. JAP **110**, 023906 (2011)

Efekt diody spinowej

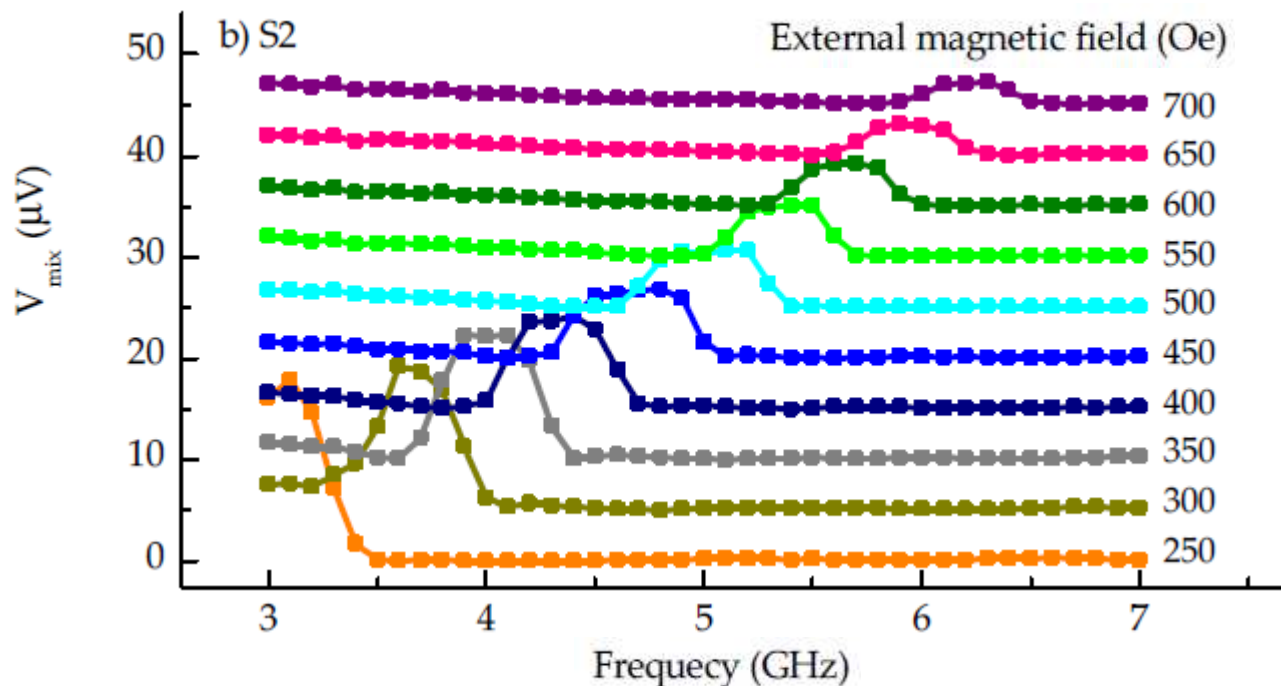
- MTJ zasilane sygnałem mikrofalowym
- Precesja namagnesowania w fazie z sygnałem wejściowym – mieszanie powoduje powstanie sygnału DC

Tulapurkar et al. Nature
438, 339, 2005

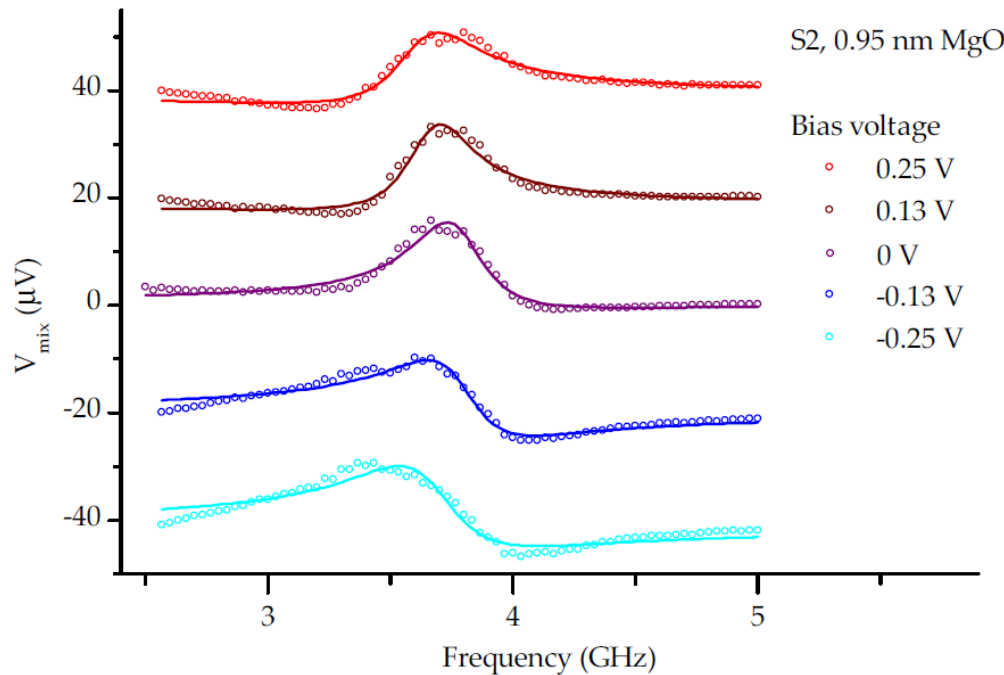
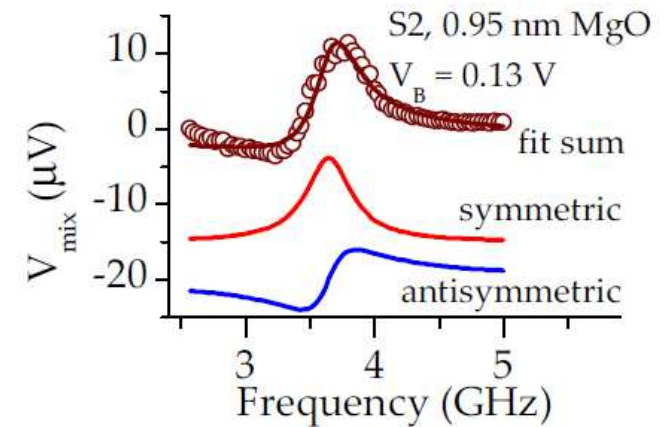
Lokalny ST-FMR

- Dzięki efekty SOT lokalnie mierzony jest rezonans ferromagnetyczny
  - Anizotropia magnetyczna
  - tłumienie

ST-FMR + napięcie DC

- Możliwy pomiar parametrów STT w funkcji napięcia

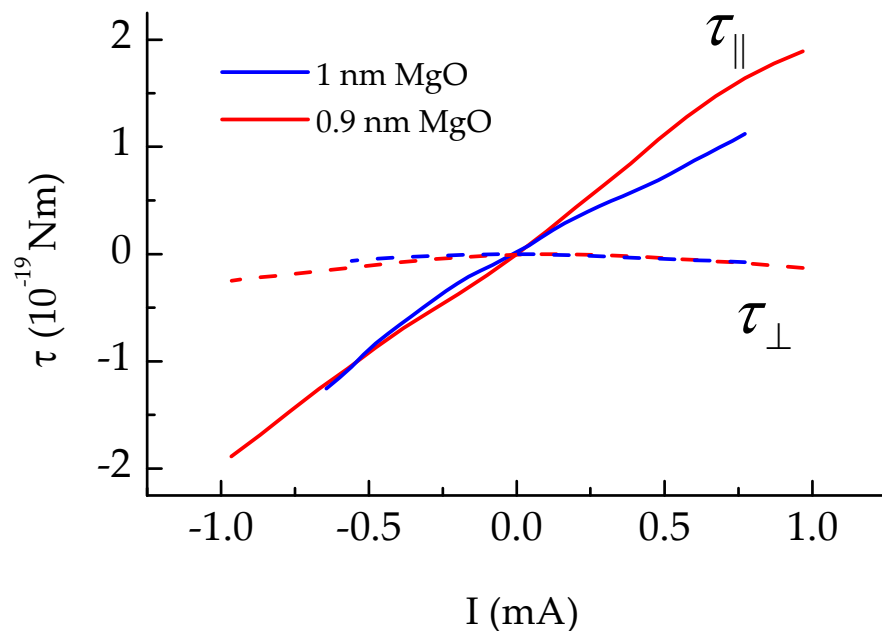
$$V_{mix} = \frac{1}{4} \frac{\partial^2 V}{\partial I^2} I_{RF}^2 + \frac{1}{2} \frac{\partial^2 V}{\partial I \partial \theta} \frac{\hbar \gamma \sin \theta}{4eM_s V_0 l \sigma} I_{RF}^2 [\xi_{\parallel} S(\omega) - \xi_{\perp} \Omega_{\perp} A(\omega)]$$

$$\xi_{\parallel} = \frac{2e}{\hbar} \sin \theta \frac{dV}{dI} \frac{d\tau_{\parallel}}{dV} \quad \xi_{\perp} = \frac{2e}{\hbar} \sin \theta \frac{dV}{dI} \frac{d\tau_{\perp}}{dV}$$

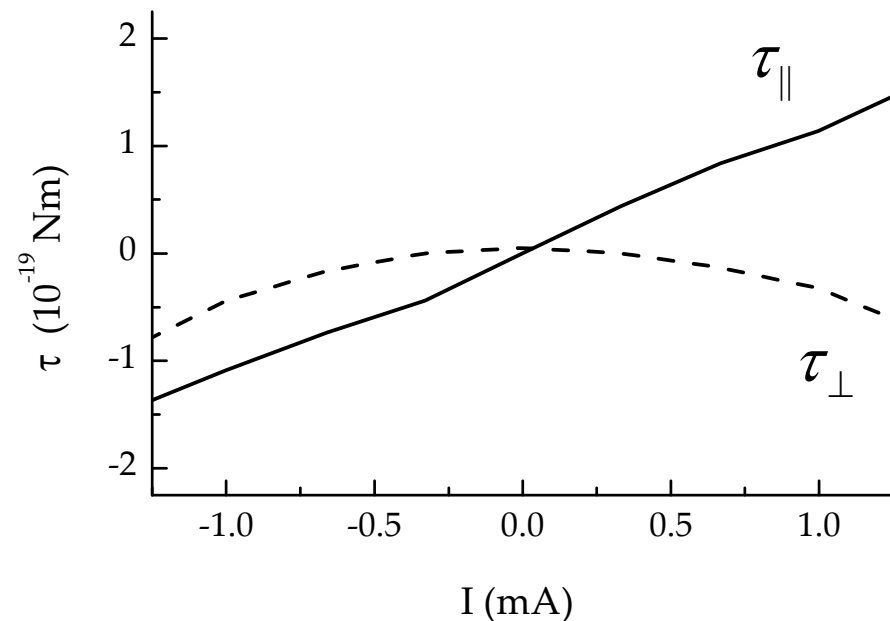
Wang et al. PRB 79, 224416, 2009

Pomiary komponentów STT

eksperyment

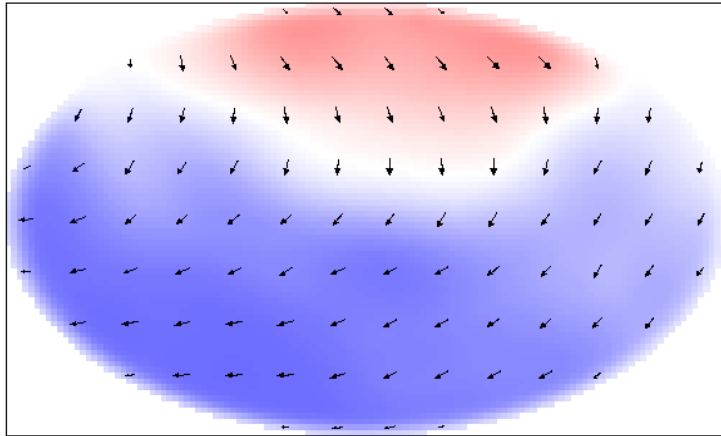
teoria

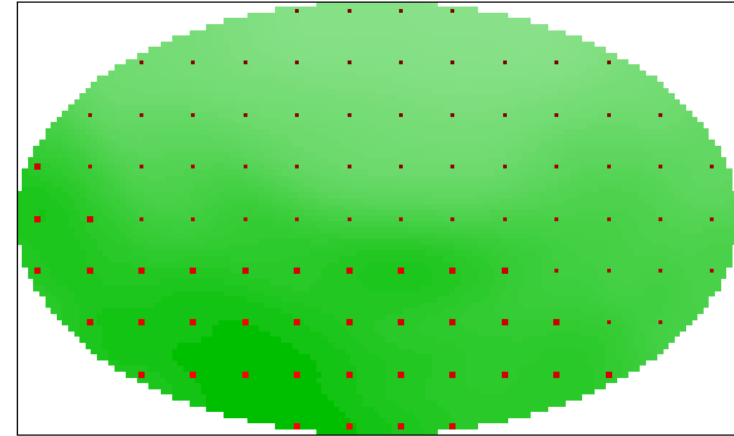
Skowroński et al. PRB **87**, 094419 (2013)

Symulacje mikromagnetyczne

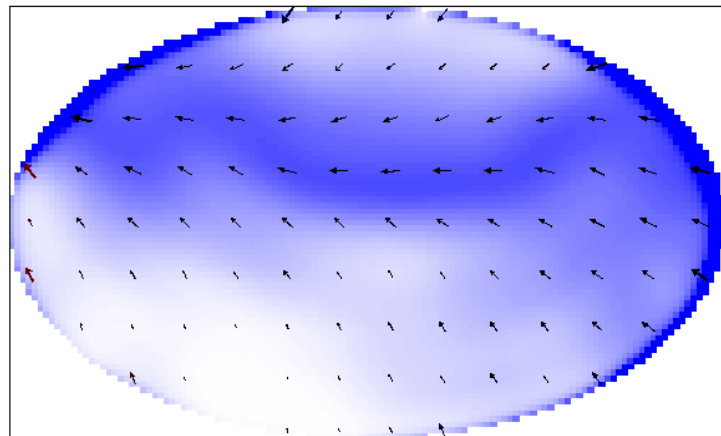
free layer magnetization distribution

current density distribution

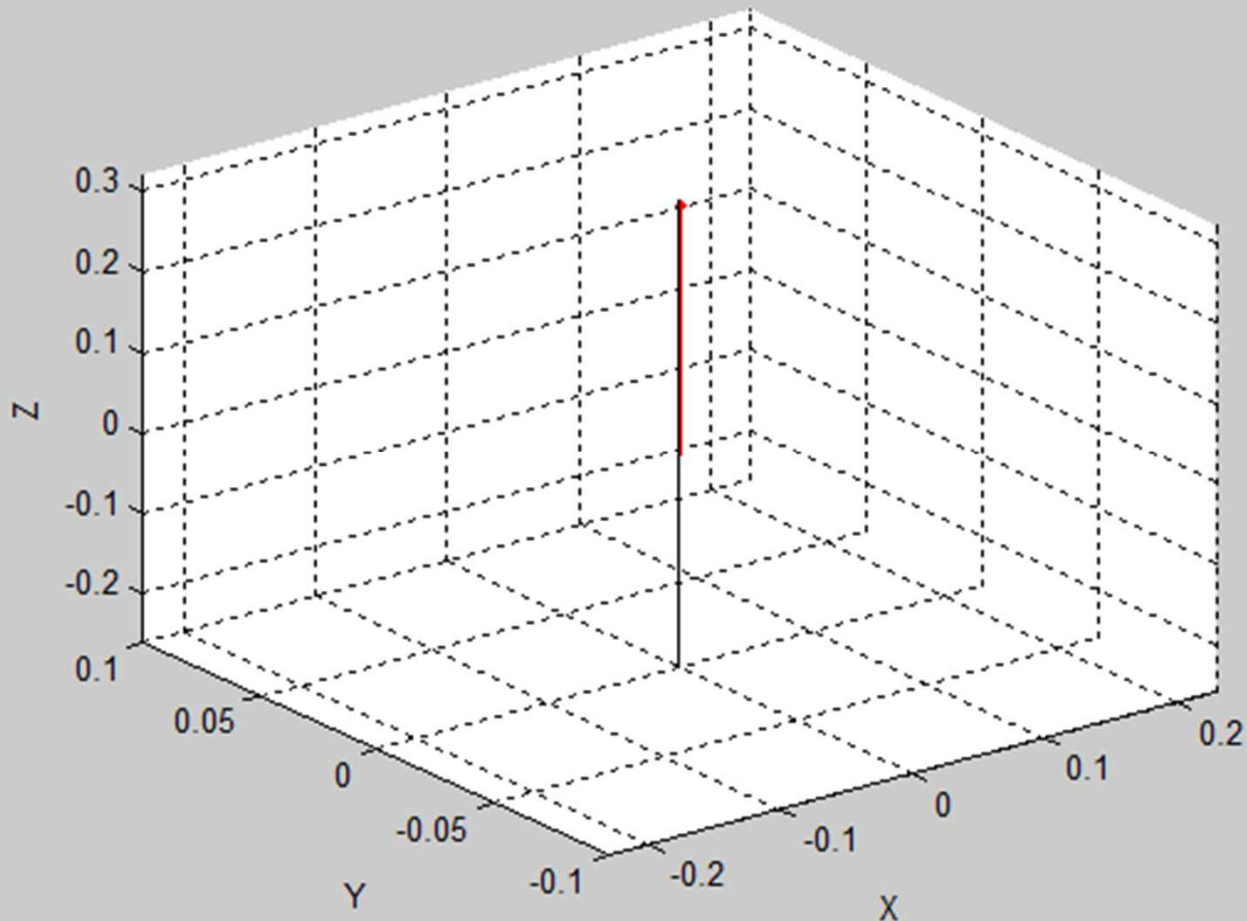

in-plane torque in free layer distribution

- Symulacje mikromagnetyczne w środowisku OOMMF
- M. Frankowski, M. Czapkiewicz

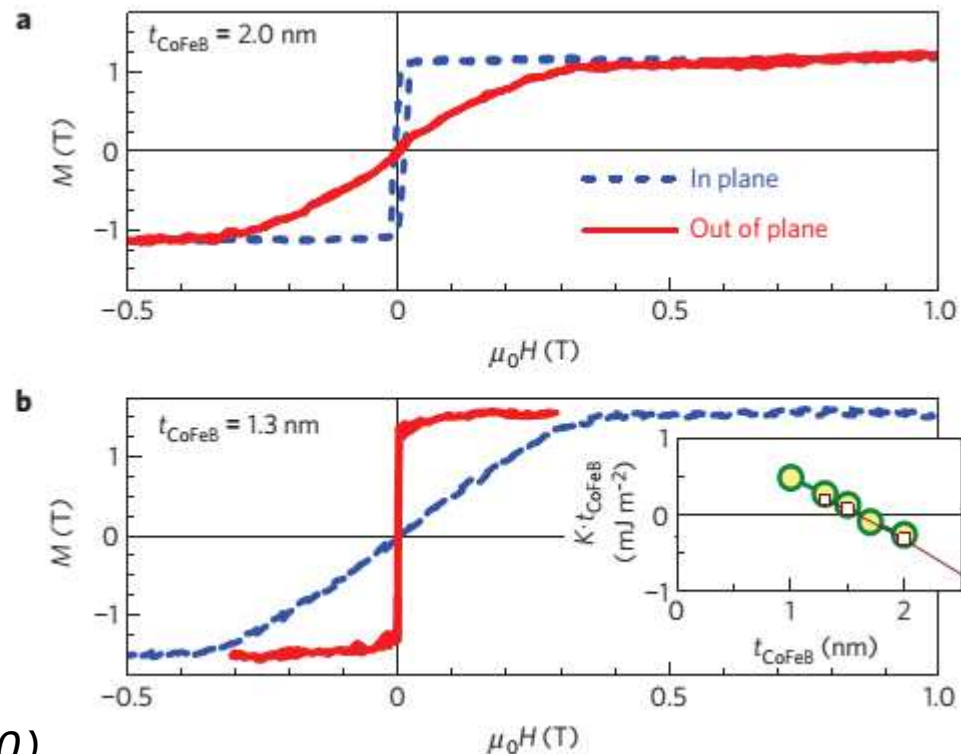
Przełączanie dynamiczne

M. Frankowski, M. Czapkiewicz, W. Skowroński, T. Stobiecki: Physica B (2013)

Anizotropia magnetyczna

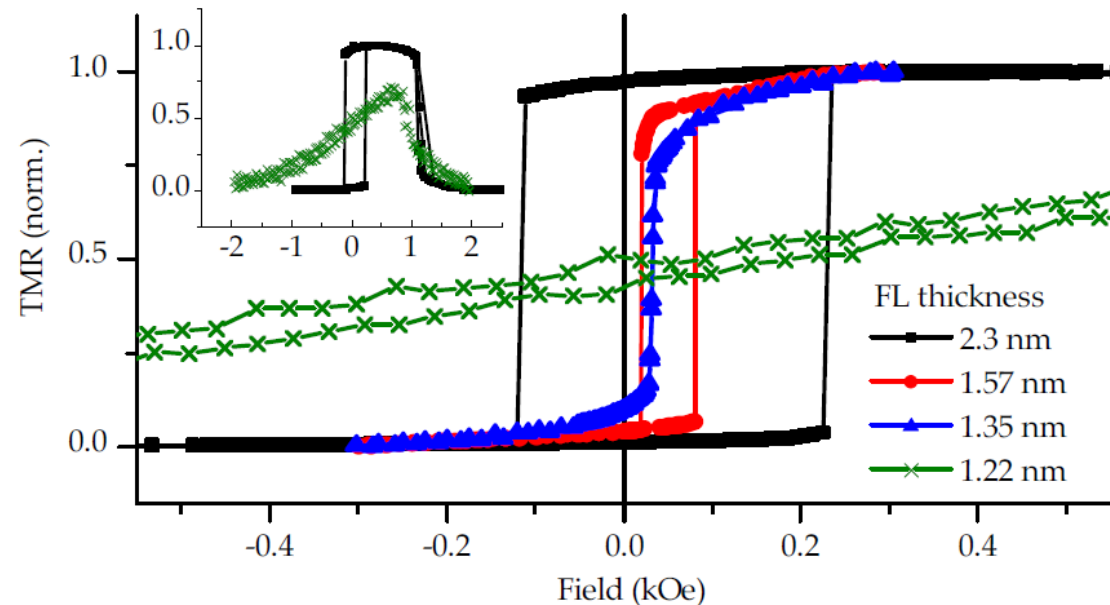
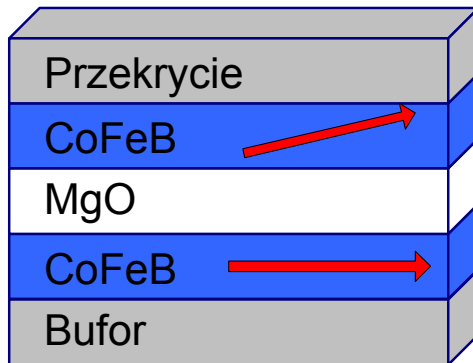
- Wraz ze zmniejszaniem grubości warstwy ferromagnetyka (CoFeB) anizotropia zmienia się z płaszczyzny do kierunku prostopadłego
- Lepsza stabilność termiczna
- Mniejszy prąd przełączania

Ikeda et al. Nature Mater. 11, 1 (2010)

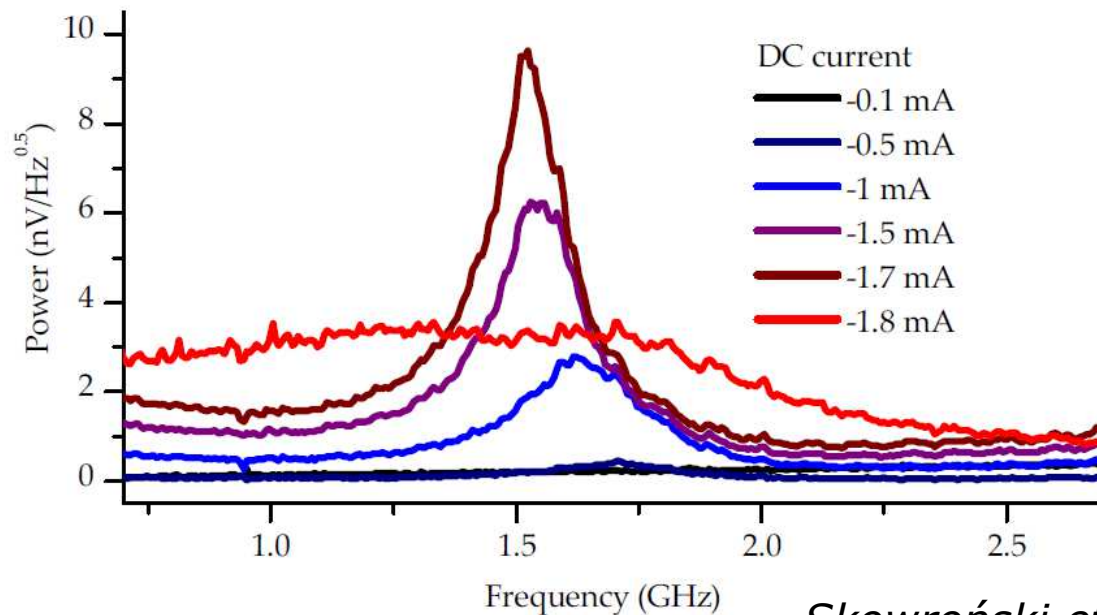
Anizotropia warstwy swobodnej

- Krytyczna grubość przejścia dla CoFeB ok. 1.3 nm
- Ferromagnetyczne sprzężenie pomiędzy warstwą swobodną i referencyjną

Generator RF z MTJ

- Dzięki anizotropii prostopadłej oraz sprzężeniu przez barierę MgO zaproponowano generator RF działający bez zew. pola magnetycznego

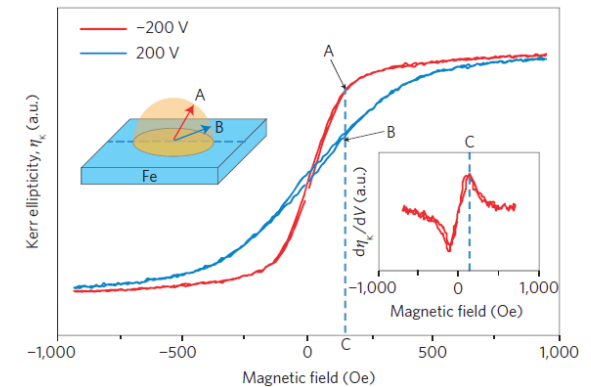
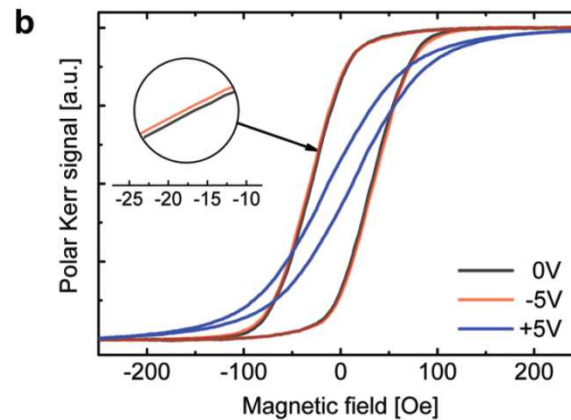
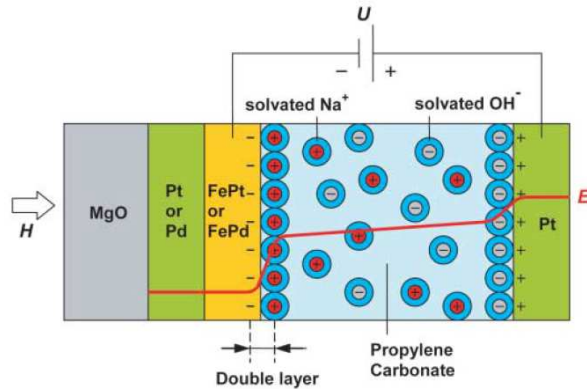

Skowroński et al. APEX **5**, 063005 (2012)

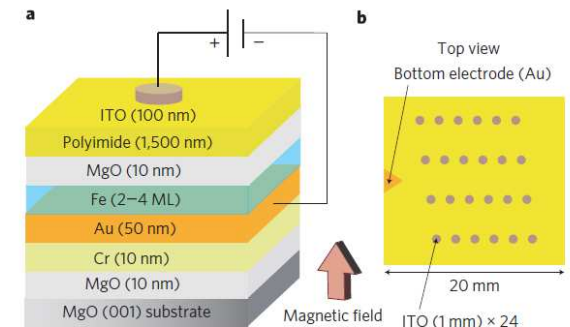

Wpływ pola elektrycznego

- Pole elektryczne wpływa na anizotropię magnetyczną cienkiej warstwy ferromagnetycznej

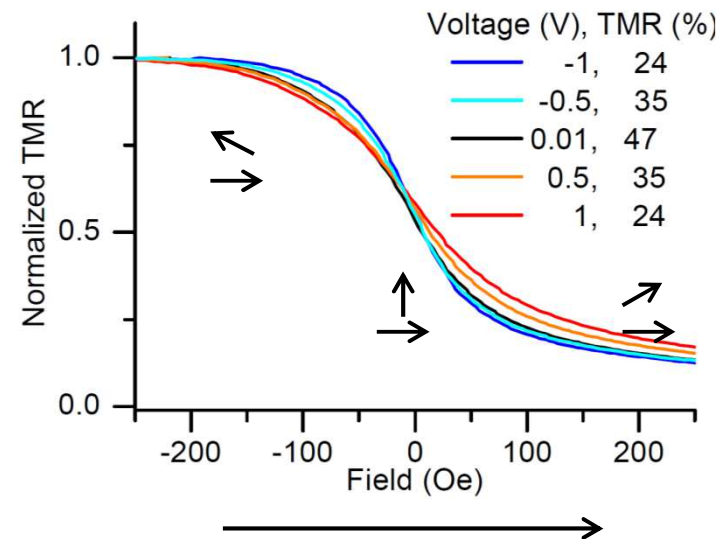
Weisheit et al. Science 315, 349, 2007
Murayama et al. Nat. Mater. 4, 158, 2008
Bauer, Przybylski et al. Nano Lett. 1437, 2012

Kontrolowanie anizotropii w MTJ

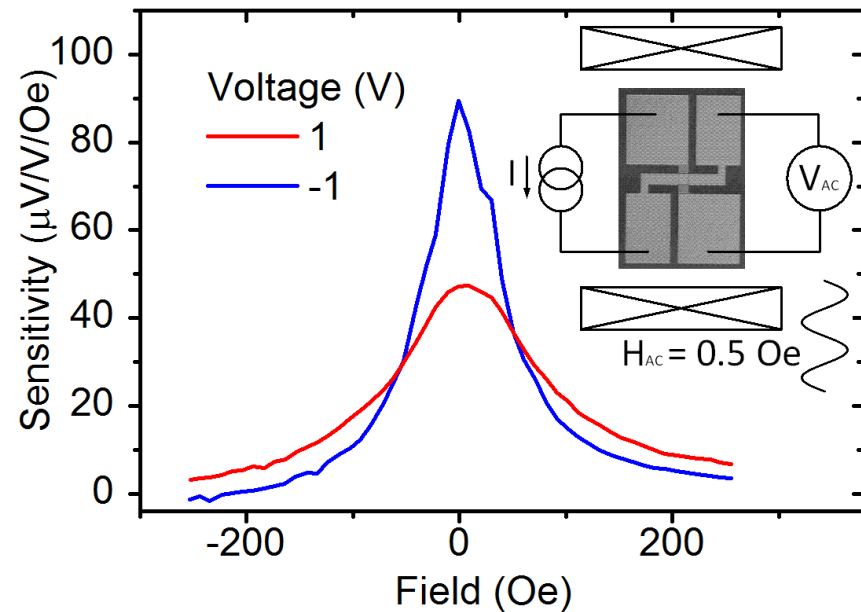
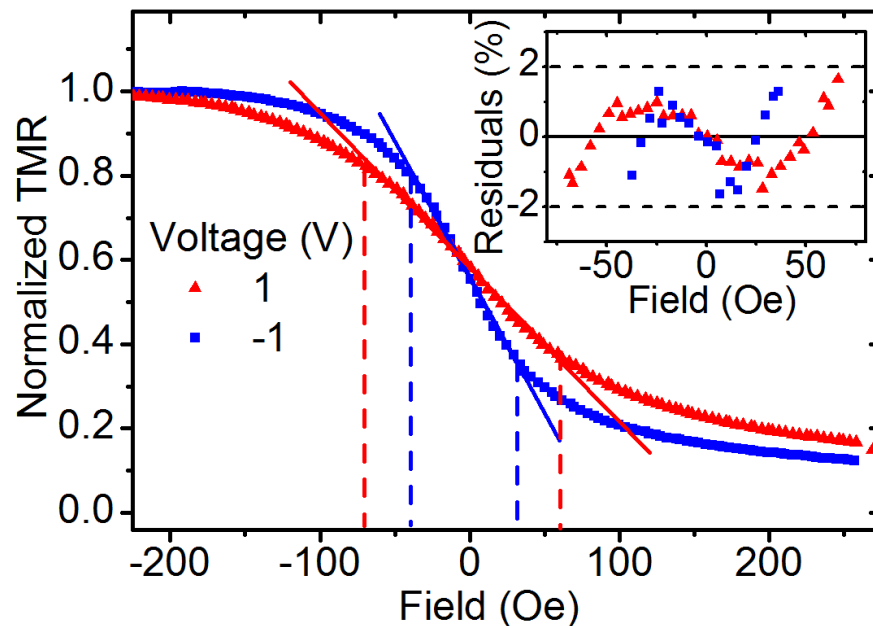
- CoFeB 2.3 (RL)/ MgO 2 / CoFeB 1.35 (FL)
- Zmiana grubości FL powoduje przejście z anizotropii w płaszczyźnie do prostopadłej
- Napięcie zmienia anizotropię warstwy FL

$$R = R_P + \frac{R_{AP} - R_P}{2} (1 - \cos \theta)$$

Sterowany czujnik pola

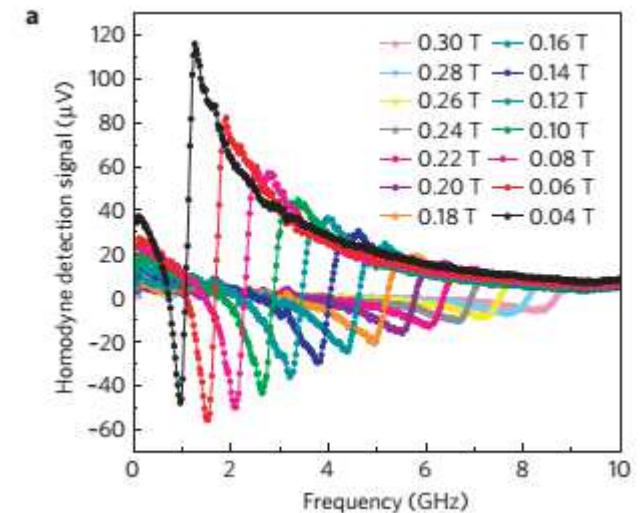
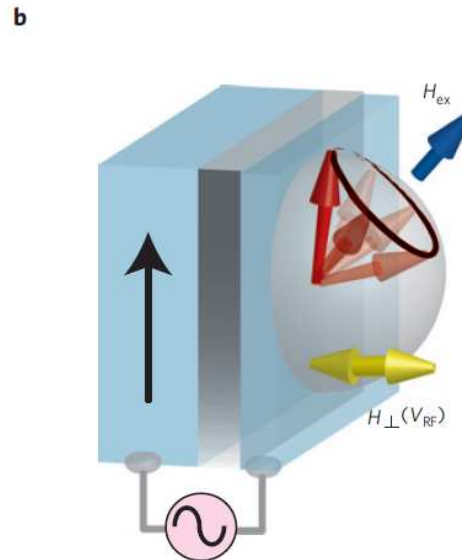
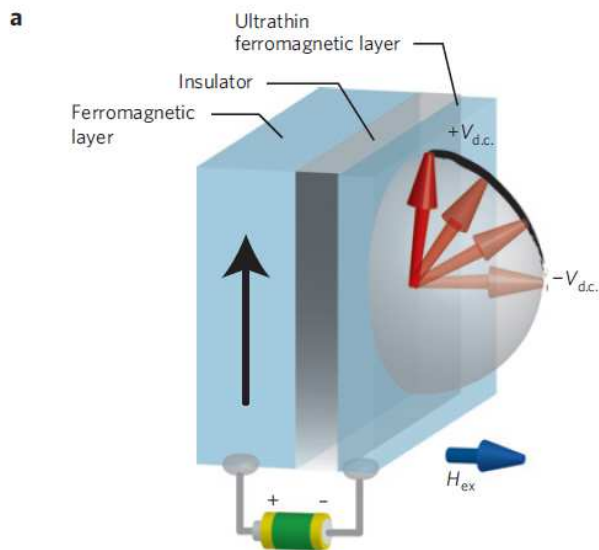
- Czujnik pola o sterowanych parametrach:
  - V+: większy zakres, mniejsza czułość
  - V-: mniejszy zakres, większa czułość

Skowroński, Wiśniowski et al. APL 101, 192401, 2012

Precesja magnetyzacji wywołana polem E

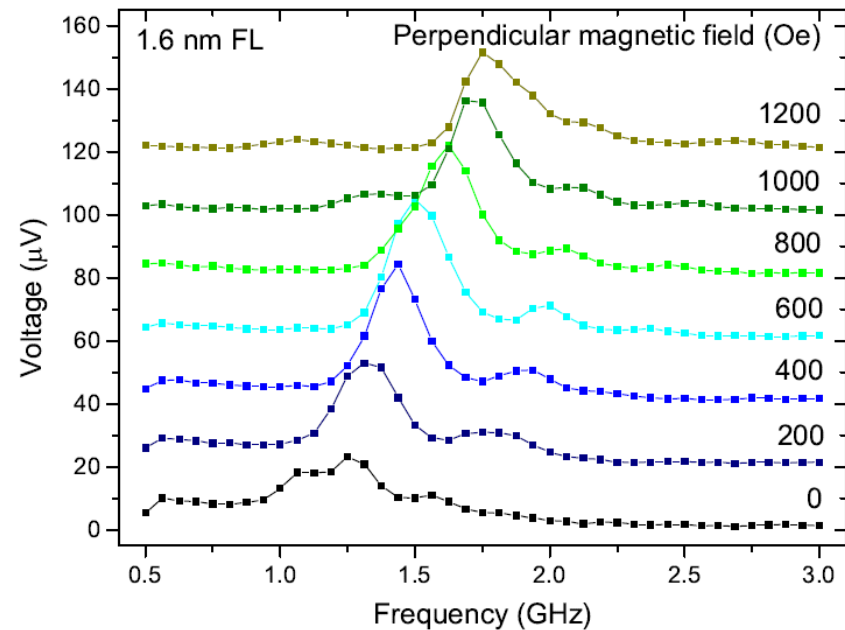
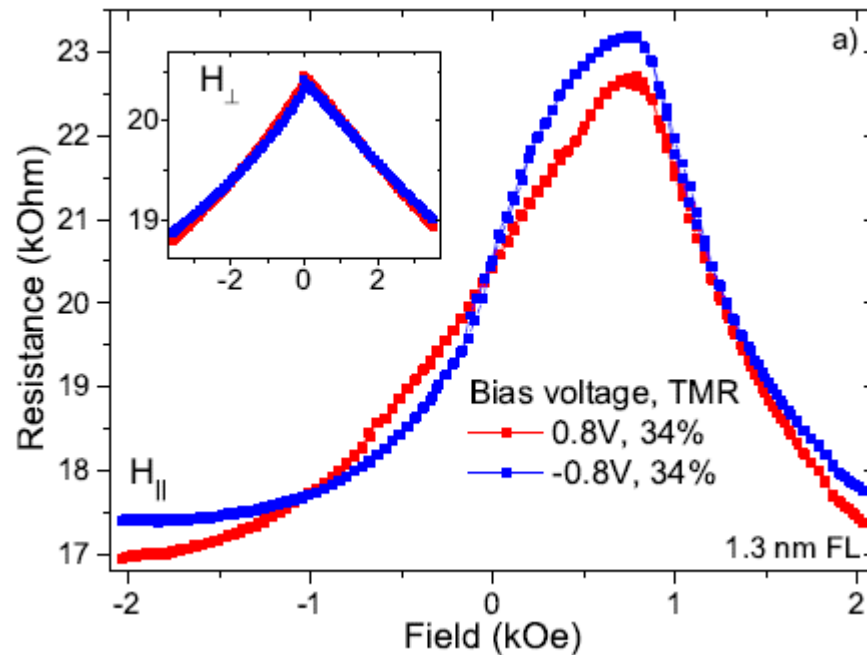
- Sygnał zmienny zasilający MTJ wywołuje precesję namagnesowania w FL

Nozaki et al. Nature Phys 8, 491, 2012

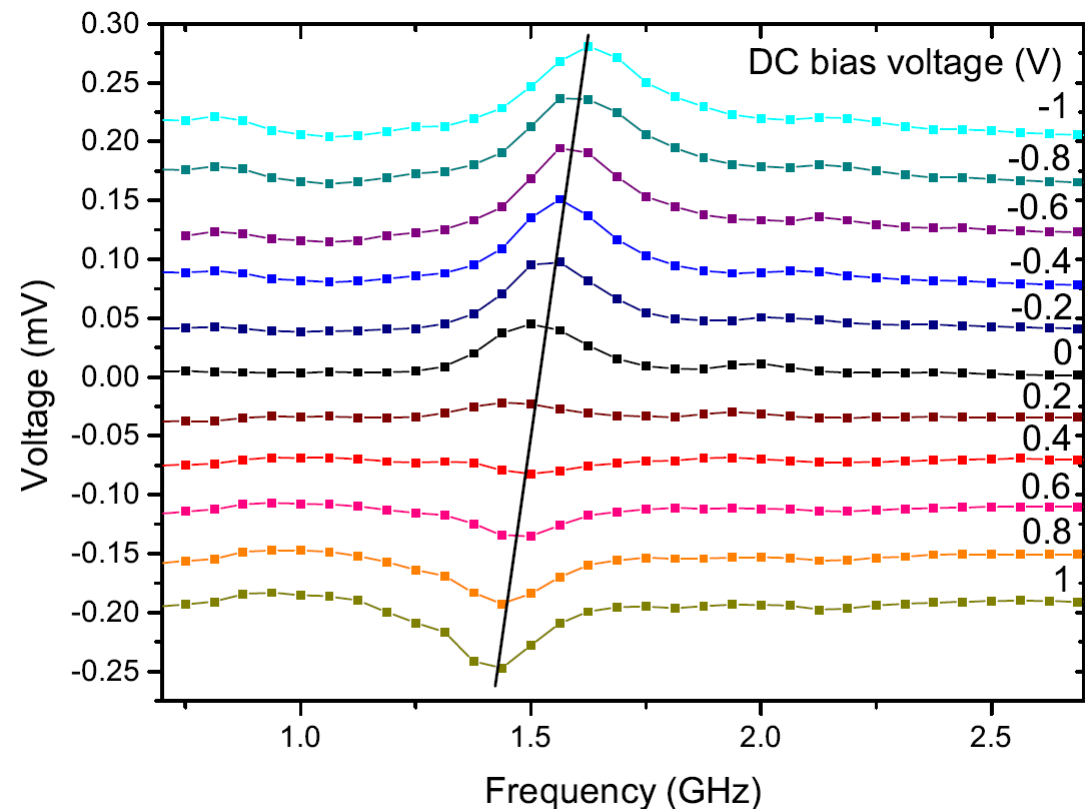
Pomiary FMR

- CoFeB 2.3 (RL) / MgO 2 / CoFeB 1.6 (FL)
- Moc sygnału $P_{in} = -10$ dBm,
częstotliwość $0.5 < f < 3$ GHz

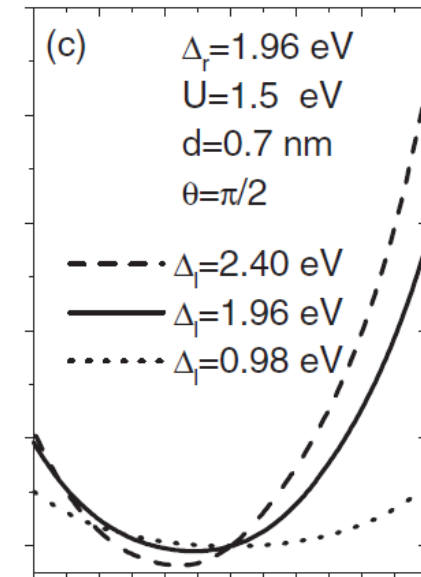
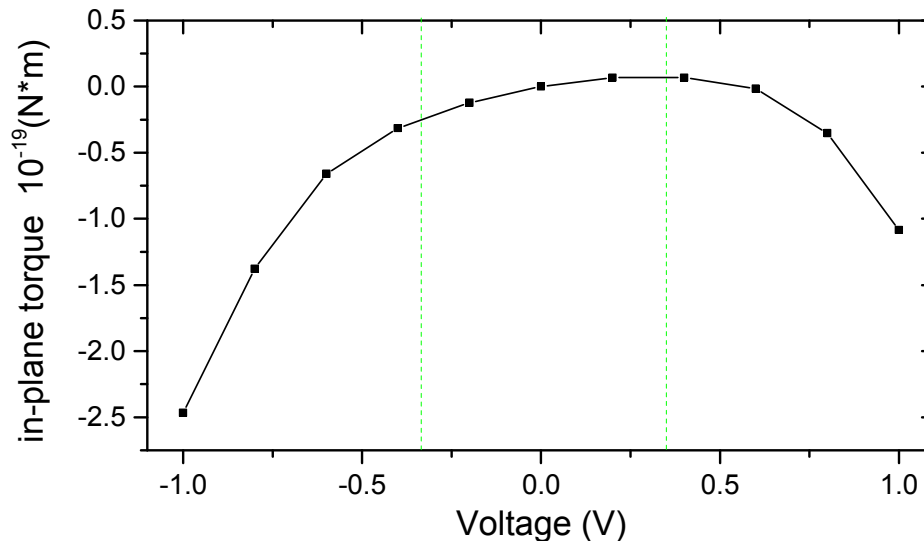
Wpływ statycznego pola E

- FMR wywołany przez efekt STT
- Zmiana częstotliwości $df = 97 \text{ MHz/V}$ wywołana polem E
- Koegzystencja efektów STT i VCMA

STT dla dużych napięć

- Zmierzony FMR pochodzi od prądu (STT)
  - Inny kształt krzywej rezonansowej
  - Inna zależność kątowa
- Komponent STT zmierzony dla
- $-1 < V < 1 \text{ V}$

Wilczyński et al.
PRB 77, 054434,
2008

Podsumowanie

- Podstawowe efekty wykorzystywane w elektronice spinowej: MR, STT
- Technologia wytwarzania i nanostrukturyzacji magnetycznych złącz tunelowych
- Dynamika w złączach wywołana spinowo spolaryzowanym prądem:
  - Generator
  - Detektor mikrofal
- Wpływ pola elektrycznego na anizotropię

Ludzie

- T. Stobiecki, J. Wrona, M. Czapkiewicz, M. Frankowski, P. Wiśniowski, W. Powroźnik, J. Kanak, A. Żywczak
  - Katedra Elektroniki AGH
- S. van Dijken, L. Yao, Q. Qin
  - Nanomagnetism and spintronics, Uniwersytet Aalto, Finlandia
- G. Reiss, A. Thomas, K. Rott
  - Uniwersytet w Bielefeld, Niemcy
- S. Serrano-Guisan, H. Schumacher
  - PTB Braunschweig, Niemcy

Podziękowania

- Fundacja na rzecz Nauki Polskiej, grant doktorski MPD Krakow Interdisciplinary PhD-Project in Nanoscience and Advanced Nanostructures
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, grant Iuventus Plus (2011)
- Narodowe Centrum Nauki, grant Harmonia E-CONTROL-2012/04/M/ST7/00799)
- NANOSPIN - Nanoscale spin torque devices for spin electronic PSPB-045/2010

Dziękuję.